

РЕШЕНИЕ

№ 6558

гр. София, 20.11.2020 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 65 състав, в публично заседание на 28.10.2020 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Ванина Колева

при участието на секретаря Ирена Йорданова и при участието на прокурора Милен Ютеров, като разгледа дело номер **2129** по описа за **2020** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.203 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), вр. с чл. 285, ал.1 и чл.284 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Образувано по искова молба с вх.№ 6420 /24.02.2020 год., подадена от А. А. П., ЕГН [ЕГН], понастоящем в Затвора - [населено място], с която предявява иск срещу Главна дирекция изпълнение на наказанията, на осн. чл.284 от ЗИНЗС, за обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер на 30000 лв., причинени от условията, в които е пребивавала от 19.04.2019г. до 27.11-.2019г. в Следствения арест в [населено място], [улица] - недостатъчна жилищна площ, оскъдно осветление, липса на въздух, липса на истински престой на открито, храна с лошо качество. Твърди се, че те са й нанесли трайни психически следи, разрушили са здравето и психиката ѝ, намалила е теглото си с около 30 кг. Исковата молба е уточнена с молба № 8708/12.03.2020 г.

В съдебно заседание ищцата се явява лично, поддържа исковата си молба и моли претенцията да бъде уважена. Ангажира гласни и писмени доказателства. Не претендира разноски.

Ответникът “Главна дирекция изпълнение на наказанията (ГДИН) С., в писмен отговор на исковата молба и в съдебно заседание, чрез процесуален представител, изразява становище за неоснователност и недоказаност на исковата претенция. Твърди, че не се установява наличие на неизпълнение на вменено от закона задължение на ответника, което да ангажира отговорността му и с което да нарушава чл.3 от ЗИНЗС. Оспорва иска изцяло по основание и размер като неоснователен и

недоказан. Счита, че не са налице предпоставките по чл.284, ал.1 ЗИНЗС, поради което моли иска да бъде отхвърлен. Претендира юрисконсултско възнаграждение.

Представителят на Софийска градска прокуратура изразява становище за неоснователност и недоказаност на исковата претенция и моли да бъде отхвърлена.

Като доказателства по делото са приети представените от ответника становище рег. № 7692/20.05.2020г. от инспектор Т. Т., главен надзирател, III степен в сектор "Арести" при Областна служба "Изпълнение на наказанията" (О.) – С. и медицинска справка рег. № 7691/20.05.2020г. относно подадената искова молба, изготвена от д-р Д. Д., лекар-ординатор в МЦ към сектор "Арести" към О. – С., към която е приложена цялата налична документация от медицинското досие на А. П.. Като доказателство е прието и представеното в заверен препис арестантско досие на ищцата.

От писмо на началник ОСИН – С., рег. № 7709/21.05.2020г. се установява, че А. А. П. е задържана в арест на бул. "Д-р Г. М. Д." от 19.04.2019г. до 28.11.2019г. с мярка за неотклонение "Задържане под стража" по ДП № 30/2019г. по описа на ГД КП. На 28.11.2019г. е преведена в Затвора С. с разпореждане на Специализираната прокуратура № 326/26.11.2019г. По време на престоя си в ареста пребивава на етаж 3, арестно помещение № 12 за целия период на задържането.

От становището на инсп. Т. се установява, че спалните помещения в ареста на бул. "Д-р Г.М. Д." № 42 са еднотипни като изградени и оборудвани и са приблизително с площ 16 кв.м. Оборудвани са с по две двойни легла тип "вишка" за до 4 задържани лица, метална маса и столове, буферна решетка, отделяща прозорците от килията, 8 бр. метални шкафчета за съхранение на хранителни продукти и разрешени вещи от задържаните лица и отоплителен елемент от инсталацията за парно отопление, отделен с метална решетка, всички те са фиксирани неподвижно за пода, а решетките - и към стените и тавана. Всяко арестно помещение разполага със собствен санитарен възел с непрекъснат достъп до течаща вода, с чешма, мивка и тоалетен блок. Санитарният възел е отделен от останалата част на килията, посредством масивна преградна стена с височина 1,2 м. В становището се твърди, че в помещението не се допуска настаняване на повече от 4 лица.

Над санитарния възел има изградена вентилационна система за циркулация на свеж въздух по естествен път. В помещението има два броя прозорци, от които единият има възможност за отваряне. Елементите от конструкцията на дограмата и материалите на стъклопакета позволяват естествена светлина и пресен въздух в помещението. В помещението има изградена система за захранване с 12 V прав ток и система за ефирна цифрова телевизия. Изкуственото осветление е изпълнено с 2 бр. крушки с LED светлина.

На покрива на сградата са изградени седем броя помещения, всяко с площ около 25 кв.м., обособени като места за провеждане на престой на открито. Над помещенията са поставени поликарбонатни плоскости с дъговидна форма с охранителна цел, поради констатирани многобройни случаи на опити за внасяне на неразрешени вещи с помощта на техническо средство "дрон". Престоят на открито се осъществява ежедневно не по-малко от един астрономически час през светлата част на денонощието.

В медицинската справка е посочено, че при първоначалния преглед на А. П. на 19.04.2019г. в МЦ към сектор "Арести", тя е съобщила за дългогодишна хипертонична болест и прекаран микроинсулт през 2017г. Не е представила медицинска документация. По време на престоя си в ареста прави чести хипертонични

отклонения, за които се предоставят необходимите медикаменти. Редовно са се проследявали стойностите на кръвното ѝ налягане. Осъществявани са консултации от медицински специалисти, като при необходимост е прилагана симптоматична терапия. Ежеседмично се провеждат медицински прегледи по график и при необходимост се иска разрешение от наблюдаващ прокурор за извеждане във външно болнично заведение за консултация със съответен специалист. Г-жа П. на 19.07.2019г. е консултирана в МЦ сектор “Арести” с кардиолог. Назначена е терапия, предоставена от бюджета на ГДИН. На същата дата е извършена и консултация с невролог. Предписана е терапия.

На 06.08.2019г. г-жа П. е изведена за консултация с кардиолог в МИ на МВР, поради персистиране на оплаквания от главоболие при леко завишени стойности на кръвно налягане. Назначена е терапия.

На 13.09.2019г. е извършена консултация със специалист кардиолог в МЦ към сектор “Арести” с цел прецизиране и адекватност на терапията.

На 25.11.2019г. ищцата е изведена за консултация и ехография на щитовидна жлеза в МИ на МВР, направени са пълни кръвни изследвания, биохимия и хормони. Проведени са и консултации с хирург, кардиолог и хематолог. На 02.12.2019г. е била планирана хоспитализация в хирургично отделение на МИ на МВР. Два дни по-късно е приведена в Затвора С..

Отразено е, че при рутинните медицински прегледи в МЦ са регистрирани епизодични покачвания на артериалното налягане, при които са предоставяни медикаменти за нормализирането му.

В подкрепа на изложеното в медицинската справка е представено заверено копие на медицинското досие на ищцата и личното арестантско досие. От тях се установява и че през месеците юли, август, септември, октомври и ноември 2019 А. П. е отказвала престой на открито многократно, за което е подавала декларация. Като причина за отказа е посочено: “неразположение”, “високо кръвно налягане”, “алергия”.

По искане на ищцата са разпитани двама свидетели. Свидетелят И. Х. У., задържана и многократно пребивавала в следствения арест на бул. “Д-р Г.М. Д.” С. заявява, че в помещенията няма дневна светлина, защото прозорците са матирани, има малки отвори, през които да влиза въздух. Има две лампи, които са недостатъчни. Килиите са около 15 кв.м, но може да се използва около 7 кв.м, могат да се направят около 4-5 крачки. В тях има легла на два етажа от едната страна, тоалетна. Има шкафчета за съхранение на вещи, но те са много мръсни. Когато е била в ареста с ищцата, са били настанени 4 души. Няма никаква хигиена, пълно е с хлебарки. Санитарният възел, само в тяхната килия е в оградено място, в другите няма преграда. Течаща вода има и топла и студена. Къпането става в санитарния възел, защото банята е много мръсна. Престоят на открито е 6 етажа нагоре и пак е на закрито. Помещението е тясно. Отворено е леко. Храната е студена. Ищцата по време на задържането си е отслабнала, страдала, оплаквала се от високо кръвно, боляла я глава, вижда ѝ се обездвижена. Докато са били заедно в ареста два три пъти ѝ е оказвана медицинска помощ, но вечерно време няма медицинско лице.

От показанията на свидетеля В. В. П.-Д., дъщеря на ищцата, хигиената в килията се осъществява от задържаните лица, но има места на които е невъзможно да се почисти. Отваря се само единият прозорец, около 7-8 см. Мръсотията е ужасна и се е събирала с години. Свидетелката и ищцата са били разделени и след 5 месеца са настанени в една килия. Били са в съседни помещения, в еднакви условия - по 4 жени, две

“вишки”. Помещенията са около 14кв.м, заедно със санитарния възел, който е открит. В банята има течеща топла и студена вода. Прозорците са матирани и не може да се види нищо. Престоят на открито е всеки ден на покрива на сградата, в друга стая, която е малко по-голяма от килията. Събират се 12-13 жени. Няма място за движение. Има покрив от поликарбонат, който е леко надигнат около 20-25 см и оттам влиза въздух. Часовете на “каретата” се променят всеки месец и на обяд през лятото вътре е сауна. Ищцата е хипертоничка, вдигала кръвно. Заявява, че медицинската помощ в ареста е проформа, а конкретно на майка ѝ е оказвана медицинска помощ, доколкото да и премерят кръвното.

По искане на ответника са разпитани като свидетели В. Т. К., медицинска сестра в МЦ към сектор “Арести” при О. и мл. инспектор М. С. Т., надзирател I степен в ареста.

От показанията на свидетеля К. се установява, че при постъпване на задържан в ареста задължително минава на задължителен предварителен медицински преглед, сменя се пълна анамнеза за минали заболявания, настоящи оплаквания, мерят се основни жизнени показатели. Ако има медицинска документация се представя, в зависимост от това лицето се проследява. Има извънредно посещение. Ако лицето има нужда от специалист се извежда от центъра в специализирано заведение. Ищцата е постъпила с високо кръвно налягане. Редовно я проследявали и е изпращана няколко пъти на прегледи в МВР болница. Редовно се следели жизнените показатели. В ареста са ѝ оказвали медицинска помощ. Конкретен повод за покачване на кръвното не е имало. Докато била в ареста ищцата започнала да сваля килограми, което за нея било добре. Сега е отслабнала.

От показанията на свидетеля Т. се установява, че килиите в ареста са еднакви - с площ около 16 кв.м. В тях се настаняват до 4 лица. С отделен санитарен възел са, отделен със стена. Има пластмасова дограма, от южната страна се отварят два прозореца, от северната един, отделени са с решетки. Има масичка и столове, които са захванати за пода и шкафчета за лични вещи. При постъпване на лице в ареста му се предоставят дюшек, възглавница и два броя одеяла. Хигиената се поддържа от задържаните лица. Престоят на открито е ежедневен, не по-малко от един час. Каретата за престой на открито са на последния етаж на сградата, 7 на брой, площта им е около 25 кв.м, отгоре са с поликарбон, който да защитава, когато вали и от гледна точка на охранителна дейност. През него влиза въздух и светлина, той е на 25 см от покрива. Медицинска помощ на ищцата е оказвана, когато е имала нужда. Тя често е отказвала престой на открито. Няма представа как ѝ се е отразявал престоят на открито. Когато постъпила в ареста била доста по-пълна. Имала здравословни проблеми. Ищцата е била в 12 килия, от северната страна. Стъклото на прозореца е матово. Службите, които са идвали да замерват светлина и въздух не са ги запознавали да има проблем. Спазвали са техните препоръки.

Във връзка с последното изявление на свидетеля Т. са изискани писмени доказателства от службите, които са идвали да замерват светлината и въздуха в килиите. От ответника е представена допълнителна съдебна експертиза от вещо лице, геодезист, икономист и оценител, изготвена по адм.д. № 7393.2018г. по описа на АССГ, след посещение на арестни помещения 1,3,10,14,18 и 19 на трети етаж.

При така установената фактическа обстановка съдът намира от правна страна следното:

Искът е с правно основание чл.284, ал.1 ЗИНЗС – претендира се обезщетение за вреди, причинени на задържан под стража от специализираните органи по изпълнение

на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС. На основание чл. 203, ал. 1 (ДВ, бр. 13 от 2017 г.) от Глава единадесета на АПК, исковете за обезщетения за вреди, причинени на граждани или юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на административни органи и длъжностни лица се разглеждат по реда на тази глава. Съгласно чл. 203, ал. 2 (ДВ, бр. 13 от 2017 г.) от АПК, за неуредените въпроси за имуществената отговорност се прилагат разпоредбите на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ) или на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража. Според чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС, съгласно който осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение., като в ал. 2 на същия член е посочено, че за изтезания, жестоко, нечовешко или унижително отношение се смятат и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност.

За да бъде приета основателност на иска за вреди с правно основание чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, следва кумулативно да бъдат доказани: акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с което се нарушава чл. 3 от ЗИНЗС и настъпила, в резултат на нарушението неимуществена вреда в правната сфера на ищеца, която се предполага до доказване на противното по силата на въведената с разпоредбата на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС, оборима презумпция. Следователно отговорността на държавата се ангажира при доказано подлагане на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение (чл. 3, ал. 1), както при поставянето на лицата в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието "лишаване от свобода" или "задържането под стража", изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност (чл. 3, ал. 2).

В случая се претендира обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер на 30000 лева, причинени в резултат на незаконосъобразни фактически действия и бездействия на администрацията в затвора в С., изразяващи се в поставянето на ищцата в условията, в които е пребивавала от 19.04.2019г. до 27.11-.2019г. в Следствения арест в [населено място], бул. „Д-р Г.М. Д.“ 42 - недостатъчна жилищна площ, оскъдно осветление, липса на въздух, липса на истински престой на открито, храна с лошо качество.

Искът за присъждане на обезщетение е предявен от процесуално легитимирано лице - лице задържано под стража в следствения арест на бул. „Д-р Г.М. Д.“ в [населено място], в периода от 19.04.2019г. до 27.11-.2019г.,

което твърди, че условията, в които е била поставена там са ѝ нанесли трайни психически следи, разрушили са здравето и психиката ѝ, намалила е теглото си с около 30 кг.

Искът е предявен срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ - юридическо лице, осъществяващо прякото ръководство и контрол върху дейността на местата за лишаване от свобода, с териториални служби, каквито са затворите и областните служби „Изпълнение на наказанията“ - надлежен ответник по чл.205 от АПК, вр. с чл.285, ал.1 от ЗИНЗС.

Съгласно чл. 20 от ППЗИНЗС, за всеки затвор се определя максималният брой лишени от свобода, които могат да бъдат настанени, съгласно разполагаемата жилищна площ, а в спалните помещения се осигурява пряк достъп на дневна светлина и възможност за естествено проветряване. Количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване се определят в зависимост от изискванията на съответните стандарти за обществени сгради. На лишените от свобода се осигурява постоянен достъп до санитарен възел и течаща вода. В заведенията от закрит тип и арестите в затворите ползването на санитарен възел и течаща вода се осъществява в спалните помещения.

В чл. 21 от ППЗИНЗС (Доп. - ДВ, бр. 14 от 2017 г.), е посочено, че спалните помещения се обзавеждат с отделни легла за настанените лица, снабдени със спални принадлежности, шкафчета за лични вещи, маса, столове, осветителни и отоплителни тела, като се осигуряват условия за пряк достъп на дневна светлина и възможност за проветряване, а лишените от свобода са длъжни да спазват реда и хигиената в спалните помещения. За всяко спално помещение съответният инспектор по социални дейности и възпитателна работа определя отговорник, който изготвя месечен график за дежурства и следи за поддържането на реда и хигиената) (Нова - ДВ, бр. 14 от 2017 г.). В алинея шеста, (Нова - ДВ, бр. 14 от 2017 г.) е предвидено, че на лишените от свобода се създават условия за къпане не по-малко от два пъти седмично и за изпиране на дрехите, спалното и личното бельо. От своя страна, в чл. 25 от ППЗИНЗС е посочено, че основанията за настаняване в местата за лишаване от свобода са- приведени в изпълнение по съответния ред съдебни актове с наложено наказание лишаване от свобода или за вземане на мярка за неотклонение задържане под стража по реда на Наказателно-процесуалния кодекс. Същите се съпровождат с информация за датата и обстоятелствата при задържането на лицето, както и със справка за съдимост. В съответствие с алинея втора, (Доп. - ДВ, бр. 14 от 2017 г.), престоят на открито се провежда под надзора на служители от надзорно-охранителния състав на специално определени места в затвора, поправителния дом или затворническото общежитие, като по възможност същите предлагат защита при лошо време. По време на престоя на открито администрацията на затвора осигурява подходящи условия - съоръжения, екипировка и организирани дейности, насърчаващи поддържането на добро физическо здраве. На лишените от свобода по време на престой на открито се разрешава да се обединяват за участието им във физически упражнения или спортни игри.

В случая следва да се приложат установените за защита на правото по чл. 3 ЕКПЧ стандарти, установени от Европейския съд по правата на човека.

Постановено е пилотното решение на ЕСПЧ по делото Н. и др. с/у България, в което Европейският съд е дал генерални мерки за преодоляване на проблемите на условията в затворите, нарушаващи забраната по чл. 3 ЕКПЧ. В решението Н. ясно се сочи по какъв начин следва да се прилага българският закон, предоставящ компенсаторно средство, а именно ЗОДОВ, за да може да изпълни изискването за ефективно вътрешноправно компенсаторно средство за защита от нарушаване на чл. 3

От събраните в хода на производството писмени и гласни доказателства се установява, че през исковия период А. П. е пребивавала в арестно помещение № 12, на трети етаж, в северната част на сградата, което е с площ 16 кв.м., на която са разположени легла, маса, шкафчета и санитарен възел. Ищцата пребивавала там с още три лица, като капацитетът на килията била за 4 лица. В чл.43, ал.4 от ЗИНЗС е предвидено, че минималната жилищна площ в спалното помещение за всеки лишен от свобода не може да е по-малка от 4 кв. м. Съгласно § 231 от пилотното решение по делото Н. и други срещу България от 27.01.2015 г. за условията в българските затвори, ако затворниците имат на разположение по-малко от три квадратни метра жилищна площ, пренаселеността трябва да се счита за толкова тежка, че да доведе само по себе си, независимо от други фактори, до нарушение на чл. 3 от Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи (ЕКПЧОС, Конвенцията).

От събраните по делото доказателства – становище рег. № 7692/20.05.2020г. от инсп. Т. и свидетелските показания на разпитаните свидетели се установява, че г-жа П. е пребивавала с още три задържани лица. Следователно полагащата се на всеки от тях жилищна площ е 4 кв.м. ЕСПЧ обаче обръща внимание, че в оценката на наличното пространство трябва да се вземе предвид пространството, заемано от мебели и обзавеждане в килията. Следователно при наличие на обзавеждане – легла, маса, стол, осем шкафчета и санитарен възел, не може да се приеме, че е достигнат желаният стандарт от 4 кв.м. Не се установява обаче, че лицата имат на разположение по-малко от 3 кв.м. жилищна площ. Следователно не може да се приеме, че е наличие пренаселеност, която сама по себе си да води до нарушение на чл.3 от Конвенцията. Въпреки това обаче следва да се отчете и фактът, че в тази площ се включва и обзавеждането и санитарния възел.

От друга страна, както ЕСПЧ отбелязва в §234 от решението по делото Н. и др. срещу България, освен размерът на наличното пространство, други аспекти на физическото състояние на задържане също са от значение за оценката на съответствие с чл. 3 от Конвенцията. Тези елементи включват по-специално достъп до упражнения на открито, естествена светлина или въздух, наличие на вентилация, адекватност на отоплението, възможност за използване на тоалетната в уединение и съответствие с основни санитарни и хигиенни изисквания. По този начин, дори и в случаите на затворнически килии, които осигуряват 3-4 квадратни метра жилищна площ на един лишен от свобода, може да има нарушение на този член, ако факторът на пространството е съчетан с липса на вентилация и осветление.

Член 43, ал.4 от ЗИНЗС гласи, че количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване, достъпът до санитарни

възли и течаша вода, както и минимумът обзавеждане на спалните помещения, се определят с правилника за прилагане на закона. Член 20, ал. 2 гласи, че в спалните помещения следва да се осигури пряк достъп на дневна светлина и проветряване и че количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване се определят в зависимост от изискванията на съответните стандарти за обществени сгради. В случая се установява, че в арестно помещение № 12, на етаж 3 има два прозореца, като само един от тях се открехва 6-7- см., което не е достатъчно за проветрение и в килията липсва достатъчно свеж въздух. Стъклопакетът е с матирани стъкла, което по показанията на свидетелите препятства проникването на слънчева светлина през деня. Има изкуствено осветление с две LED крушки, което, отново по показанията на свидетелите, е недостатъчно. Свидетелката Т., надзирател в ареста, заявява, че: “службите, които са идвали да замерват светлина и въздух” не са ги запознавали да има проблем и са спазвали техните препоръки. Въпреки изричното указание на съда по делото не бяха представени доказателства във връзка с извършени замервания на светлината и въздуха в помещението в което е пребивавала ищцата, нито в някое от другите помещения в следствения арест на бул “Д-р Г. М. Д.”. Представена бе съдебно-техническа експертиза по друго дело на АССГ, в която е изследвана площта на част от помещенията, но не и на помещение № 12 и не касае светлината и въздуха. Не са представиха доказателства, че количеството дневна светлина, степента на изкуствено осветление, отоплението и проветряването са в съответствие с изискванията на съответните стандарти за обществени сгради, които да опровергават показанията на разпитаните свидетели.

Установено е, че ищцата е имала възможност всеки ден за престой на открито, както и че през голяма част от престоя си в ареста, тя се е отказвала от това право. В чл.86, ал.1, т.1 от ЗИНЗС е регламентирано правото на лишените от свобода на престой на открито не по-малко от един час на ден. Задължение на затворническата администрация е да го осигури. По делото не се спори, а и от събраните доказателства се установява, че всеки ден в светлата част на денонощието ищцата е имала възможност за един час престой на открито, който се провежда в открито помещение на покрива на сградата. В чл.71, ал.12 от ППЗИЗНС е предвидено, че индивидуален отказ от престой на открито се прави с писмена декларация. По делото са налични множество такива декларации от ищцата, от които се установява, че тя често се е отказвала от престой на открито поради неразположение и високо кръвно налягане.

Според насоките дадени от ЕСПЧ, местата за престой на открито трябва да бъдат достатъчно просторни и по възможност да предлагат защита при лошо време. Наличието и продължителността на упражнения на открито, както и условията, в които лишените от свобода могат да ги правят са сред основните елементи, свързани с оценката на условията на задържане чрез позоваване на чл. 3 от Конвенцията. Стандартите за лишаване от свобода, определени от Комисията против изтезанията (КПИ), на които се позовава и ЕСПЧ в своите решения, посочват конкретно такива упражнения и ги смятат за основен гарант на благополучието на затворниците и че на всички тях, без изключение,

се позволява най-малко един час упражнения на открито, за предпочитане като част от по-широка програма на дейности извън килията. Тези стандарти също казват, че за упражненията на открито трябва да бъде осигурено достатъчно пространство и, когато е възможно, да предоставят подслон при студено време.

В § 235 и §236 от пилотното решение по делото Н. и др. срещу България, е посочено, че кратката продължителност на упражнения на открито може да бъде фактор, който изостря положението на затворник, ограничен в своята килия през останалата част от времето, като физическите характеристики на външните съоръжения за упражнения също имат значение. Например двор за упражнения, който е само два квадратни метра по-голям от килията, заобиколен е от стени с височина от три метра и има отвор към небето, покрит с метални пръти и дебела мрежа, не предлага на затворниците подходящи възможности за почивка и възстановяване.

В случая от събраните по делото доказателства се установява, че всяко от обособените места за престой на открито (“каре”) е с площ около 25 кв.м., обособени като места за провеждане на престой на открито. Над помещенията са поставени поликарбонатни плоскости с дъговидна форма с охранителна цел. От показанията на разпитаните свидетели се установява, че на тази площ се събират 12-13 жени и няма възможност за движение, а на практика помещението е стая и не е на открито, поради покрива от поликарбонат. През летните месеци, през деня температурата се повишава значително и помещението става като “сауна”. Показанията на свидетелите за условията в местата за престой на открито се подкрепят и от представените по делото декларации за отказ от престой на открито, от които се вижда, че през по-голямата част от престоя си в ареста през летните месеци ищцата е отказвала престой на открито. По този начин условията на провеждане на престоя на открито, които не осигуряват възможност за почивка и възстановяване, са отказали ищцата и тя през по-голямата част от месеците от юли до ноември 2019г. е пребивавал в килията си, в която достъпът до слънчева светлина и свеж въздух е бил ограничен. Немала е и възможност за движение, с оглед размера на килията в които 4 кв.м. на човек площ включва и мебелите и санитарния възел. От ответника не са представени доказателства, нито са наведени твърдения, че ищцата е имала възможност за престой и дейности извън арестното помещение, освен ежедневния престой на открито, провеждащ се в описаните помещения на покрива.

От представеното становище на инсп. Т. се установява, че всяко арестно помещение разполага със собствен санитарен възел, с непрекъснат достъп до течаща вода, с чешма, мивка и тоалетен блок. Санитарният възел е отделен от останалата част на килията, посредством масивна преградна стена с височина 1,2 м. Това се подкрепя и от събраните писмени доказателства. Единственият спор в тази връзка е относно възможността за уединение при използването на санитарния възел. Свидетелят У. заявява, че само в тяхната килия мястото е оградено, а свидетелят П., че санитарният възел е открит. Той се използва и за къпане, защото банята е много мръсна. Следователно, достъпът до санитарен възел и баня не е ограничен в светлата част на деня и за належащите си нужди през нощта лишените от свобода могат да ползват

санитарното помещение в спалното помещение, което е обособено и снабдено с постоянно течаща топла и студена вода. Следователно, администрацията на затвора е осигурила на лишените от свобода постоянен достъп до санитарен възел с топла и студена вода, както и възможност за поддържане на личната хигиена. Параграф 249 от Решението по делото Н. и др. срещу България, сочи, че достъпът до правилно оборудвани и хигиенични санитарни помещения е от изключително значение за запазване на чувството на затворниците за лично достойнство.

От друга страна обаче, в параграф 241 от същото решение е посочено, че: “Що се отнася по-специално до достъпа до тоалетни, тоалетни чинии, поставени в ъгъла на килията и лишени от каквото и да било отделяне от жилищната площ или отделена от една преграда с височина от един метър или метър и половина е не само неприятно от хигиенна гледна точка, но и лишава задържаните от възможността за използване на тоалетната в каквото и да било уединение, защото той или тя остава постоянно видима за другите лишени от свобода, седящи на леглата, а също и за надзирателите на затвора, гледащи през шпионката.” В случая спорът между показанията на свидетелите, че санитарният възел не е отделен и становището, че има преграда от 1,20 м. е без значение, с оглед цитираното тълкуване дадено от ЕСПЧ и безспорната липса на уединение. В случая в санитарното помещение задържаните лица също се къпят, което засяга достойнството им в още по-голяма степен.

Следва да се отбележи, че в помещенията е било изключително мръсно, а няма данни на задържаните лица да са раздавани почистващи препарати и средства, за да може да се поддържа нормална хигиена в помещенията. Следователно, не може да се приеме, че е осигурен достъп до хигиенични санитарни помещения, с оглед насоките в цитираната практика на ЕСПЧ.

От събраните доказателства се установява, че ищцата е имала здравословни проблеми. От представеното лично арестантско досие на А. П. и медицинското ѝ досие се установява, че още преди настаняването ѝ в ареста е страдала от хипертонична болест, като по време на престоя ѝ е оказвана медицинска помощ, състоянието ѝ е следено редовно. При нужда ѝ е изписвана терапия, проследено е как терапията ѝ се отразява. Правени са няколкократни консултации със специалисти – кардиолог, невролог, в МЦ в сектор “Арести”, извеждана е за прегледи от специалисти в МИ на МВР, правени са ѝ изследвания и ехография, планирана е била операция. От представената медицинска документация, обаче, безспорно се установи, че ищцата по време на престоя си в ареста е имала здравословни проблеми и условията в ареста и по специално условията за престой на открито, са я мотивирали, с оглед здравословните ѝ проблеми, да се откаже от правото си на престой на открито през по-голямата част от пребиваването си там.

Недоказани останаха и твърденията за лошото качество на храната.

Въпреки това, при съвкупна преценка на всички установени факти – по-малко от 4 кв.м. жилищна площ на разположение, липсата на пряка слънчева светлина и възможност за проветрение, неприемливите условия в помещението за престой на открито, липсата на уединение в санитарното помещение в килията и лошите хигиенни условия, следва извод, че в случая е

налице "нечовешко" и "унизително" отношение, които превишават целите на изтърпяване на наказанието. В случая неудобствата и страданията, с които е съпроводено задържането на г-жа П. надминават необходимото за изпълнението му. В решенията си ЕСПЧ подчертава, че приложението на чл. 3 от Конвенцията изисква засягането да води до унижение, което надминава това, което обикновено съпътства наказанието лишаване от свобода. Държавата следва да гарантира, че лицето е задържано при условия, които са съвместими с човешкото му достойнство, че начинът и методът на изпълнение на тази мярка не го подлагат на мъки или изпитания, надхвърлящи неизбежното страдание, свързано със задържането, и че предвид практическите изисквания на лишаването от свобода, неговото добро здравословно състояние е съответно обезпечено. При преценяване на условията на задържането, следва да се вземат предвид кумулативните последици на тези условия и срока на задържането (чл.284, ал.2 ЗИНЗС).

Предвид доказаното по делото обстоятелство относно престоя на ищцата в спално помещение на следствения арест, което е с по – малка от 4 кв. м. на лишен от свобода разполагаема площ, със санитарен възел в килията, който не осигурява уединение, за престой на открито, който се провежда в помещение с покрив, който не позволява проникването на достатъчно свеж въздух и повишава значително температурата през летните месеци, с недостатъчна площ и липса на възможност за движение и физическа активност, съдът намира, че на осн.чл. 52 от ЗЗД и съобразно периода на исковата претенция справедливият размер на обезщетението, съответстващ на претърпяното страдание се преценява на 600 лева. Това обезщетение съответства на степента и интензитета на създаденото на ищцата неудобство. То според обсъдените по делото писмени и гласни доказателства, е такова, което може да бъде квалифицирано като "причиняващо страдание и унижаващо достойнството".

Обезщетението съответства и на обезщетенията, които се присъждат от Съда по правата на човека по аналогични случаи, както и отговоря на изискването според практиката по чл. 3 от ЕСПЧ, според която държавите следва да гарантират, че лицето е задържано при условия, които са съвместими с човешкото му достойнство, че начинът и методът на изпълнение на тази мярка не го подлагат на мъки или изпитания, надхвърлящи неизбежното страдание, свързано със задържането, и че предвид практическите изисквания на лишаването от свобода, неговото добро здравословно състояние е съответно обезпечено. При преценяване на условията на задържането, следва да се вземат предвид кумулативните последици на тези условия и срока на задържането.

По разноските:

Съгласно чл. 286, ал. 3 от ЗИНЗС, когато искът се уважи изцяло или частично, съдът осъжда ответника да заплати разноските по производството, както и да заплати на ищеца внесената държавна такса, като съдът осъжда ответника да заплати на ищеца и възнаграждение за един адвокат, когато е имал такъв, съразмерно с уважената част от иска. В случая, по делото не са представени доказателства, че ищецът е заплатил адвокатско възнаграждение, поради което следва да му се присъди единствено сумата от 10, 00 лева, заплатена

държавна такса за образуване на производството.

Водим от горното и на основание чл. 203, ал. 2 от АПК във връзка с § 1 от ДР на ЗОДОВ и чл. 235 от ГПК, и във връзка с чл. 286, ал. 2 от ЗИНЗС, съдът

РЕШИ:

ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" [населено място] да заплати на А. А. П., ЕГН [ЕГН], по иск с пр. осн. чл. 284 от ЗИНЗС вр. с чл. 1, ал.1 от ЗОДОВ, сумата от 600 (шестстотин) лева, представляваща обезщетение за причинени й неимуществени вреди от преживяно унижително и недостойно отношение, вследствие нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС за периода от 19.04.2019г. до 27.11-.2019г. по време на престоя й в Следствения арест в [населено място], [улица] ОТХВЪРЛЯ иска за горницата над тази сума до пълния предявения размер от 30 000 лв.

ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", [населено място] да заплати А. А. П., ЕГН [ЕГН], разноски в размер на 10 (десет) лева.

Решението може да се обжалва с касационна жалба пред тричленен състав на Административен съд София-град. в 14 дневен срок от съобщението до страните, че е изготвено.

СЪДИЯ: